

Ministry of Higher
Education, Science
and Innovation of the
Republic of Uzbekistan

2025
March 29

Pragmalingvistika, funksional tarjimashunoslik va til o'rgatish jarayonlari integratsiyasi

Прагмалингвистика, функциональное переводоведение и интеграция процессов преподавания языка

Pragmalinguistics, functional translation studies and integration of language teaching processes

International Scientific and Theoretical Conference

Section 1: Cognitive science and linguoculturology in modern linguistics.

Section 2: Literary studies and society.

Section 3: Problems of comparative typology and translation studies, modern problems of philology.

Section 4: Integration of information and communication technologies into the language learning process.

for more info

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

Ingliz tilshunosligi kafedrası

**PRAGMALINGVISTIKA, FUNKSIONAL
TARJIMASHUNOSLIK VA TIL O‘RGATISH
JARAYONLARI INTEGRATSIYASI**

**mavzusidagi xalqaro miqyosidagi ilmiy-nazariy anjuman materiallari
TO‘PLAMI**

2025 yil, 29-mart

Buxoro – 2025

Pragmalingvistika, funksional tarjimashunoslik va til o'rgatish jarayonlari integratsiyasi maqola va tezislar to'plami, to'plovchi va nashrga tayyorlovchi: M.A.Shukurova, G.F.Xayrullayeva, A.X.Qodirova; Buxoro; 2025 yil, 337 bet.

To'plamda respublikamiz olimlari, katta ilmiy xodim-izlanuvchilari va mustaqil izlanuvchilarining xorijiy tillarda o'quv va badiiy adabiyotlar, elektron darsliklar, ixtisoslashtirilgan rasmlar bilan bezatilgan gazetalar va jurnallarni yaratish hamda chop etish samaradorligini oshirish, yoshlarda chet tilni egallash darajalarining Yevropa tizimi (CEFR)ni o'rganishning o'rni, yoshlarga chet tilni o'rgatishning psixologik aspektlari, chet tilni o'rganishda til xususiyatlarining ahamiyati va muammolari, til va madaniyatlararo kommunikatsiya metodlari, tilshunoslik va adabiyotshunoslik masalalari, uslubshunos olimlarning ilg'or tajribalarining roli kabi masalalar talqiniga bag'ishlangan maqolalari o'z ifodasini topgan. To'plamda til muammolari bilan qiziquvchi ilmiy xodimlar, katta ilmiy-xodim izlanuvchilar, mustaqil tadqiqotchi-izlanuvchilar, magistrantlar va o'quvchilar foydalanishlari mumkin.

Tahrir hay'ati:

Prof. O.X.Xamidov, prof.K.A.Samiyev, prof. M.Q.Baqoyeva, prof.
D.S.O'rayeva, dots. N.B.Ataboyev, prof. Z.I.Rasulov (mas'ul muharrir),
M.A.Shukurova (mas'ul kotiba)

To'plovchi va nashrga tayyorlovchi:

Ingliz tilshunosligi kafedrası o'qituvchilari: M.A.Shukurova, G.F.Xayrullayeva,
A.X.Qodirova

Taqrizchilar:

Filologiya fanlari nomzodi, professor M.H.Alimova
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent N.B.Bakayev
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent Z.B.Toshev

3. Brown, G., & Yule, G. (1983). "Discourse Analysis". Cambridge: Cambridge University Press.
4. Cook, G. (1994). "Discourse and Literature: The Interplay of Form and Mind". Oxford: Oxford University Press.
5. Tanskanen, S. K. (2006). "Collaborative Dialogue in Literary Discourse" Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
6. Gee, J. P., & Handford, M. (2013). "The Routledge Handbook of Discourse Analysis". London: Routledge.
7. Toolan, M. (2001). "Narrative: A Critical Linguistic Introduction". London: Routledge.
8. Hoey, M. (1991). "Patterns of Lexis in Text". Oxford: Oxford University Press.
9. Schiffrin, D., Tannen, D., & Hamilton, H. E. (Eds.). (2001). "The Handbook of Discourse Analysis" Oxford: Blackwell.
10. Yule, G. (1996). "Pragmatics" Oxford: Oxford University Press.
11. Renkema, J. (2004). "Introduction to Discourse Studies". Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
12. Castro, C. D. (2004). "Cohesive devices in second language writing".
13. Palmer, B. C. (1999). "Developing cultural literacy through the writing process".

O'ZBEK VA INGLIZ XALQ MAQOLLARIDA SINTAKTIK STILISTIK VOSITALARNI IFODALANILISHINING QIYOSIY TAHLILI

Saidova Muxayyo Umidullayevna,
ingliz tilshunosligi kafedراس dotsenti,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
m.u.saidova@buxdu.uz

Tursunova Sarvinov G'afurovna,
lingvistika (ingliz tili) mutaxassisligi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu tezis o'zbek va ingliz xalq maqollarida sintaktik stilistik vositalarning qo'llanilishini qiyosiy tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotda o'zbek va ingliz maqollarida eng ko'p uchraydigan sintaktik stilistik vositalar aniqlanib, ularning tuzilishi, vazifalari va madaniy o'ziga xosliklari qiyoslanadi. **Kalit so'zlar:** o'zbek maqollari, ingliz maqollari, stilistik vositalar, qiyosiy tahlil, parallelizm, antiteza, ellipsis, inversiya, takror, xalq og'zaki ijodi, madaniyatlarga'ro muloqot, lingvistik tahlil, maqol tuzilishi, og'zaki nutq.

Аннотация. Данная тезисы посвящена сравнительному анализу использования синтаксических стилистических средств в узбекских и английских народных пословицах. В исследовании определяются наиболее часто встречающиеся синтаксические стилистические средства в узбекских и английских пословицах, сравниваются их структура, функции и культурные особенности.

Ключевых слов. Узбекские пословицы, английские пословицы, стилистические средства, сравнительный анализ, параллелизм, антитеза, эллипсис, инверсия, повтор, народное устное творчество, межкультурная коммуникация, лингвистический анализ, структура пословицы, устная речь.

Annotation. This thesis is dedicated to a comparative analysis of the use of syntactic stylistic devices in Uzbek and English folk proverbs. The study identifies the most frequently occurring syntactic stylistic devices in Uzbek and English proverbs and compares their structure, functions, and cultural characteristics.

Key words. Uzbek proverbs, English proverbs, stylistic devices, comparative analysis, parallelism, antithesis, ellipsis, inversion, repetition, folklore, intercultural communication, linguistic analysis, proverb structure, oral speech.

Kirish. Har bir millat va elatning o'zligini, tarixi, madaniyati va milliy qadriyatlarini ifodalovchi omillardan biri xalq og'zaki ijodidir. Maqollar xalq donishmandligining nodir

namunalari sifatida og'zaki badiiy ijodning keng tarqalgan mustaqil janridir. Maqollar maxsus ijod qilinmaydi, balki ma'lum bir sharoit taqozosi tufayli sinalgan hayotiy tajribadan tug'iladigan xulosaning axloqiy bahosi sifatidagi hukm bo'lib yuzaga keladi. Maqol-arabcha "qavvola" so'zidan olingan bo'lib 'aytmoq, so'zlamok' degan ma'nolarni anglatadi. Binobarin, "maqol" so'zi o'zbek tilida ikki ma'noda avvalo, o'z lug'aviy ma'nosida – "so'z, nutq"ni anglatga, ikkinchidan, istilohiy ma'noda- "folklorda keng tarqalgan janrni"¹ ifoda etadi. Maqolda fikr aniq, xulosa tugal bo'ladi.

Asosiy qism. Xalq maqollari - ko'p asrlik xalq donishmandligining mahsuli bo'lib, ma'naviy qadriyatlarni, hayotiy tajribalarni va madaniy xususiyatlarni aks ettiruvchi qisqa va o'tkir iboralaridir. Ular tilning boyligini namoyish etib, lingvistik tadqiqotlar uchun katta qiziqish uyg'otadi. Ushbu tadqiqot o'zbek va ingliz xalq maqollarida sintaktik stilistik vositalarning qo'llanilishini qiyosiy tahlil qiladi. Sintaktik stilistik vositalar, ya'ni parallelizm, antiteza, ellipsis, inversiya va boshqalar, maqollarning tuzilishini o'zgartirib, ularning obrazlilikini, ta'sirchanligini va esda qolishini oshiradi. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi o'zbek va ingliz maqollarida sintaktik stilistik vositalarning qanday qo'llanilishini, ularning o'xshashliklari va farqlarini aniqlashdir. Bu maqsadga erishish uchun, maqollarning tanlangan namunalari sintaktik tuzilishi nuqtai nazaridan tahlil qilinadi, o'zbek va ingliz maqollarida keng tarqalgan sintaktik vositalar aniqlanadi va ularning madaniy o'ziga xosligi o'rganiladi va madaniyatlararo muloqotda tilning roli va maqollarning kommunikativ salohiyatini yanada chuqurroq anglashga xizmat qiladi. Maqollar stilistikasi va qiyosiy tilshunoslik sohasida ish olib borgan bir qator taniqli o'zbek olimlari A.Hojiyev² o'zbek tilshunosligida stilistika masalalari, badiiy nutq tadqiqi bilan shug'ullangan; M.Mirzayev o'zbek folklori, xususan maqollar va ularning tuzilishi bo'yicha tadqiqotlar qilgan. Xorijiy olimlar (ingliz tilshunosligi) Roman Jakobson tilshunoslik va adabiyotshunoslikka katta hissa qo'shgan, stilistik vositalarni o'rganishga alohida e'tibor qaratgan; Katie Wales³ "A Dictionary of Stylistics" kabi stilistika bo'yicha lug'atlar muallifi. Qiyosiy tilshunoslik sohasidagi olimlar Vladimir Propp folklor va ertaklar tuzilishini o'rganish bo'yicha tadqiqotlar olib borgan; Geoffrey Leech stilistika va pragmatika sohasida ko'plab ishlari bor. Uning "A Linguistic Guide to English Poetry" asari stilistik tahlil uchun muhim manba hisoblanadi. Geoffrey Leech o'zining "A Linguistic Guide to English Poetry" asarida sintaktik stilistik vositalarni batafsil ko'rib chiqadi. Geoffrey Leech klassifikatsiyasi bo'yicha asosiy sintaktik stilistik vositalar quyidagilardir. Oldingi planga olib chiqish (Foregrounding) normadan og'ish orqali e'tiborni jalb qilish. Deviation: Normativ grammatik qoidalardan chetga chiqish. Repetition-so'zlar, iboralar yoki tuzilmalarni takrorlash. Parallelizm (Parallelism) grammatik tuzilmalarning o'xshashligi. Antiteza-qarama-qarshi g'oyalarni yonma-yon qo'yish. Inversiya-so'zlarning odatiy tartibini o'zgartirish. Ellipsis- gapning bir qismini tushirib qoldirish. O'zbek va ingliz maqollarining Geoffrey Leech klassifikatsiyasi asosida har bir vosita bo'yicha o'zbek va ingliz maqollaridan misollar keltirib, ularni qiyosiy tahlilini ko'ramiz.

1. Oldingi planga olib chiqish (Foregrounding):

Deviation (O'zgarish): O'zbek: "Qozon qora bo'lsa ham, ichida oshi bor" (Inversiya). Odatda "Qora qozon" bo'lishi kerak edi. Ingliz: "Money makes money" (Takrorlash + normadan og'ish). Odatda "Money makes more money" deyish mumkin edi.

Repetition (Takror): O'zbek: "Tomchi tomchi - toshni teshar." "Tomchi" so'zi takrorlanishi. Ingliz: "A word is a word." (So'z - so'z).

2.Parallelizm O'zbek: "Til bilgan- el bilar." "Bilgan" so'zining takrorlanishi. Ingliz: "Easy come, easy go." (Oson keldi, oson ketdi).

3.Antiteza (Antithesis): O'zbek: "Yaxshi otga bir qamchi, yomon otga ming qamchi." Ingliz: "Better late than never." (Hech bo'lmagandan ko'ra kech bo'lgani yaxshiroq).

¹ S. Shermamatovanning "O'zbek va ingliz maqollarining o'ziga xos xususiyatlari va o'zbek tilidagi ekvivalentlari" nomli Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences jurnalda chop etilgan maqola.

² A.Hojiyev tilshunos o'zbek olimi, 1963-yilda birinchilardan bo'lib o'zbek tilshunosligida sinonimlar lug'atini tuzdi.

³ Katie Wales Leeds universiteti professori "A Dictionary of Stylistics" Longman, 2011. asarining muallifi.

4. Inversiya (Inversion): O'zbek: "Berilgan o'tning tishiga qarama." Odatda "O'tning berilgan tishiga qarama" bo'lishi kerak. Ingliz: "Blessed are the meek." (Bosiq'larga baraka bo'lsin). Odatda "The meek are blessed" bo'lishi kerak.

5. Ellipsis (Ellipsis): O'zbek: "Do'st achitib gapirar, dushman kuldirib." Aslida "Do'st achitib gapirar (lekin), dushman kuldirib (gapirar)" bo'lishi kerak. Ingliz: "Like father, like son." (Otasi qanday bo'lsa, o'g'li ham shunday). Aslida "Like father (is), like son (is)" bo'lishi kerak.

Xulosa. Ushbu tadqiqot o'zbek va ingliz xalq maqollarida sintaktik stilistik vositalarning ifodalanilishini qiyosiy tahlil qilish orqali ularning madaniy va lingvistik xususiyatlarini aniqlashga qaratildi. Tadqiqot natijalari o'zbek va ingliz tillarining stilistik imkoniyatlarini yanada chuqurroq anglashga va madaniyatlararo muloqotni yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Jamolxonov H. "Hozirgi o'zbek adabiy tili" (O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi oliy o'quv yurtlari uchun darslik sifatida) Toshkent. Talqin. 2005.

2. Geoffrey Leech. "A Linguistic Guide to English Poetry" Pearson Education Limited, 1969.

3. Katie Wales. "A Dictionary of Stylistics" (Stilistika lug'ati) Leeds Universiteti, Longman, 2011.

TOPONIMIKANI TADQIQ QILISHGA DOIR YONDASHUVLAR

Vakhidova Fatima Saidovna,
a senior teacher of English Linguistics department,
(PhD), Bukhara State University

f.s.vaxidova@buxdu.uz

Sadullayeva Umida Shuxrat qizi
Master student of English
Linguistics department, Bukhara
State University

Annotatsiya

Toponimika – geografik nomlarni tadqiq qilish bilan shug'ullanuvchi fan sohasi bo'lib, u tarix, etnografiya, lingvistika va kartografiya bilan chambarchas bog'liq. Ushbu tezisda toponimik tadqiqotlarning nazariy va amaliy ahamiyati, shuningdek, ularni o'rganishda qo'llaniladigan turli yondashuvlar tahlil qilingan. Hozirgi davrda geografik nomlarning o'rganilishi, ularning kelib chiqish tarixi, semantik tahlili va hududiy joylashuvi bilan bog'liq yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, S. Qorayev va A. R. Ayubov asarlarida ilgari surilgan fikrlarga asoslanib, toponimlarning lingvistik, tarixiy va madaniy jihatlari ko'rib chiqilgan. Bundan tashqari, V. A. Nikonov va Qirg'izboyev A.K tomonidan ishlab chiqilgan izohli lug'atlardan olingan ma'lumotlar asosida geografik nomlarning tasnifi va ularning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: Toponimika, geografik nomlar, toponimik tadqiqotlar, lingvistik tahlil, tarixiy aspekt, madaniy meros, kartografiya, semantik tahlil, hududiy joylashuv, izohli lug'atlar, geografik terminologiya, nomenklatura, ilmiy yondashuvlar, etimologiya,

Annotation

Toponymy is a scientific field engaged in the study of geographical names, closely related to history, ethnography, linguistics, and cartography. This thesis analyzes the theoretical and practical significance of toponymic research, as well as various approaches applied in their study. In the modern era, the study of geographical names, their origins, semantic analysis, and territorial distribution is of great importance. In particular, based on the ideas put forward in the works of S. Korayev and A. R. Ayubov, the linguistic, historical, and cultural aspects of toponyms are examined. Furthermore, the classification and significance of geographical names are highlighted based on the information obtained from explanatory dictionaries developed by V. A. Nikonov and A. K. Qirg'izboyev.

Haydarov A.A., Sharipova F. Konnotativ ma'no va uning fonetik vositalarda ifodalanishining nazariy asoslari.....	171
Haydarov A.A., Sattorova Sh.U. Theoretical foundations of phonographic stylistic devices	173
Haydarov A.A., Barnoyeva M.A. Лексико-семантические и прагматические особенности антонимических конструкций в узбекской и английской художественной литературе	175
Gadoyeva M.I., Khayrulloeva A.T. The influence of globalization on clothing Terminology	179
Ataboyev N.B. Lisoniy korpuslar so'z qo'llashga oid statistik baza sifatida.....	181
Qobilova N.S. Принцип фонетической экономии речи как знаковая система особого типа	185
Rakhmatova M.M., Rakhmonova J. Translation challenges: analysis of speaker meaning (implicature) in context	188
Tursunov M.M. A Scope of Eastern and Western cultures including languages.....	190
Saidova M.U. Sayfiyeva M.S., Synonyms and antonyms as cohesive devices in english literary discourse.....	193
Saidova M.U. Tursunova S.G'. O'zbek va ingliz xalq maqollarida sintaktik stilistik vositalarni ifodalanilishining qiyosiy tahlili	195
Vakhidova F.S., Sadullayeva U. Sh. Toponimikani tadqiq qilishga doir yondashuvlar	197
Vakhidova F.S., Urunova I.N. Hunarmandchilikka oid leksik birliklarining semantik xususiyatlari	200
Vakhidova F.S., Faxriyeva D.O. Ingliz va o'zbek tillarida ziyorat turizmi terminologiyasining xalqaro standartlarga mosligi	203
Shukurova M.A., Sobirova Sh.Sh. The Expression of the Category of Verb in the English and Uzbek Languages	206
Shukurova M.A., Sobirova V.Sh. Comparative Linguistics And Translation Issues In The Era Of Globalization	209
Shukurova M.A., Hikmatova A.Q. The use of Similes in English and Uzbek: A Cross-Linguistic Study	211
Kobilova A.B., Rakhmatova A.K. Cultural and linguistic borrowing in English and Uzbek toponomy.....	213
Jalilova Z.B., Nutfullayeva L.F. Стилистика рекламных слоганов на русском языке	215
Saidov X.Sh., Najmiyev M.M. Mirmuhsinning "Xo'jand Qal'asi" asarida ishlatilgan nutqiy tejamkorlik elementlarining tahlili.....	218
Yunusova A.A. Нутқ актлари назарияси.....	220
Naimova A.M. The Technique of Historical inversion.....	224
Ruziyeva N.X., Oymamatova M.T. Xushmuomalalikning onlayn muloqotdagi o'rni.....	226
Xabibullaeva F.K. Воссоздание национального своеобразия как критерий адекватности перевода	229
Kesamirova S.R. Исследование терминосистем в процессе перевода.....	232
Yuldasheva F.E. Madaniyatlararo muloqot sharoitida xushmuomalalik kategoriyasining verballashuv omillari.....	236
Ernazarova N.Kh. Congratulations and best wishes: based on cultural, social and speech etiquette	239
Akramov I.I. Aphorisms as a Linguistic Economy	241
Navruzova N.Kh. Connotative analysis in the English and Uzbek Languages	245
Mukhammadieva N.M. The Emotional Impact of Language: Analyzing the words "Heavenly", "Terrifying", and "Betrayed"	247
Ubaydullayeva M.O'. Specific features of Lacunae in Russian and Uzbek Languages.....	249
Artikov A.X. Characteristics of advertising discourse in English and Uzbek Languages	252
Qodirova H.Kh. Linguacultural aspects in translation of false Speech Acts.....	256
Yadgarova Z.T. Kontaminatsiya fonostilistik hodisa sifatida	258
Barotova N.Sh. Analysis of Paradigm "Hero" in Cinema Discourse.....	260
Hojiyeva M.T. Structural Model Prohibitory Clauses	263